

EPERJESI LAPOK

Sárosmegye s városainak társadalmi s gazdasági érdekeit képviselő hetilap.

Szerkesztői iroda: fútcza, 203. szám.
Ide intézendő minden a lap szellemi részét illető közlemény.

Megjelen: minden szombaton.

HIRDETÉSI DÍJ:

háromhasábos petit sor egyszeri hirdetése 5 kr., többszörös hirdetés jutányosabb.

Kiadó-hivatal:

Eperjesi Bank-Egylet könyvnyomdájában Eperjesen.
Ide intézendő minden előfizetés, hirdetés és a kiadás körüli panaszok.

Előfizetési ár:

vidékre postán vagy helyben házhoz küldve:
Egy évre 4 frt.
Félévre 2 " "
Negyedévre 1 " "

— Bélyegdíj: minden hirdetésért külön 30 kr. —
Nyitár minden sor 10 kr.

Kéziratok és levelek vissza nem adatnak. — Bérmentetlen levelek csak ismerős kezektől fogadtnak el.

Előfizetési felhívás

EPERJESI LAPOK

társadalmi s gazdasági hetilapra.

Előfizetési feltételek.

Egész évre 4 frt
Félévre 2 " "
Negyedévre 1 " "

Az előfizetési pénzek az Eperjesi Bank-egylet könyvnyomdájába intézendők.
Vidéki előfizetések legcélszerűbben postátalvánnyal eszközölhetők.

Eperjes, március 15-én.

Megyénk törvényhatósági bizottsága f. hó 11-én s folytatólag 12-én tartá meg rendszeres tavaszi közgyűlést.

A közgyűlés napirendjét annak idején egész terjedelmében közzétettük s a jelen alkalommal arra szorítokozunk, hogy az érdekesebb mozzanotokat kiemeljük.

Hly mozzanat volt a gyűlés első napján szönyegre került s Pletényi Endre bizottsági tag által, még a mult év végén megejtett megyei tisztújítás alkalmával, a titkos szavazás behozatala tárgyában tett indítványa, mely akkor -- mint elkésett -- a legközelebbi közgyűlés napirendjére lön kitűzve.

Az eszmecsere, melyet ez indítvány a bizottság kebelében előidézett, igen élénk és érdekessé alakult.

A mindkét álláspont támogatására felhozható érvek szakavatott és alapos tolmácsolásra találtak, melyek közül különösen Podhorányi Nándor szónoki szép előadása kötötte le a jelen voltak figyelmét.

Felhozott, hogy egyedül a titkos szavazás az, mely tisztválasztások alkalmával a személyes és magánérdekeket háttérbe szorítani képes, s a közérdeknek megfelelő eredményeket hozhat létre. — Gyarló emberek vagyunk s aránylag csak kevés ember dicsekedhetik oly jellemzősággal, melynélfogva azon sokféle befolyásoknak rettenthetlenül ellentállani tudjon, melyek gyakran jobb meggyőződésének mellőzésére bírják. Rokoni, baráti kötelék, hatalom stb. mindmagaany tényező, melyek a nyílt szavazások eredményének létrejötténél mindenkor igen nagy szerepet játszanak.

Ezzel szemben felhozott, hogy a jellemes s alkotmányos érzettől áthatott férfiuhoz — a dolog természeténél fogva — sokkal jobban illik a nyílt, mint a titkos szavazás, melynek többé-kevésbé mindenkor valami alattomos jellege van. Jellemzősággal, határozott férfiu nyíltan s tartózkodás nélkül ki mondja a mint érez s nem ismer oly befolyásokat, melyek tiszta meggyőződésére módosító hatással lehetnének.

Az eszmecsere két, majdnem egyenlő részre osztá a bizottmányi tagokat, úgy hogy végre e kérdés szavazás általi eldöntése vált szükségessé.

Ennek eredménye úgy alakult, hogy az indítvány két szavazattöbbséggel elvetett.

Második érdekes mozzanatot a közgyűlésnek a zboróiak abbéli folyamodványa képezte, hogy illető helyen a jelenleg Szvidniken elhelyezett kir. járásbíró és megyei szolgál-

birói hivatalnak Zboróra leendő áthelyezése kérelmeztessek.

Indokolásul felhozott, hogy Zboró ugy forgalmi mint népesedési viszonyainál s egyéb körülményeknél fogva alkalmasabb hely mint Szvidnik, míg más részről ellenvetésül kiemelték, hogy a kért áthelyezésnek az volna eredménye, hogy egy nagy terület egészen hatóság nélkül maradna.

Szavazásra kerülván a dolog, a zboróiak indítványa egy szavazattöbbséggel elfogadott.

Zólyom- és Győrmegegyéknek a keleti kérdésben határozott politikának elfoglalása tárgyában tett s megyénkhez pártolás végett átküldött felterjesztési egyszerűen tudomásul vétettek. Kissé elkéstek, aztán meg úgy látszik, hogy megyénk bizottmánya nem igen van arra hangolva, hogy magas politikát csináljon s az ugvis eléggé komplikált keleti kérdés megoldásába belevágjon. Jobb is, ha egyelőre — vagy, ha úgy tetszik — most már, a zborói kérdés szerencsés megoldásával beérjük.

Felemlítjük még, hogy városunknak ez évre szóló költségeloirányzata minden módosítás nélkül jóváhagyott. Ugyszintén helybenhagyott a városi közgyűlésnek egy új adóhivatali irnoki állomás rendszeresítése iránti határozata is.

Közüvialmi rendészet.

Irta dr. Fekete Gyula, kir. törvényszéki bíró.

Nem rég tünt el azon kor, melyben az államok tulszigoru rendszabályokat alkottak s a személyi szabadságot mélyen sértő rendőri beavatkozást engedtek meg a népek életvidámító szórakozásai tekintetében. A rendőri állam korszakában a színészek még a degradált s megvetett osztályu személyek közzé soroztattak, a társadalom és törvényhozás s az ezt végrehajtó igazgatás által. — Sok ma megengedett foglalkozást az állam nem tűrt, s nem részesített hatósági védelemben. — Személyvesztők, kötéltjárók, gymnasták s mások, mint csöselék ellen tilalmi rendszabályok bocsátattak ki. Egy 1718-ki kurbraunschweigi rendelet ezekre nézve azt határozta: „dieses Gesindel soll nirgends geduldet werden“. Az állam egészségügyi s erkölcsi szempontból szabályozta a megengedhető s nem olyan táncokat, az összes magán s köztáncmulatságok ideje, helye tartama szabályoztatott. — Zendülés kikerülése végett szabad ég alatt tiltott a táncmulatságok megtartása. A rendszer főbűne azonban az volt, hogy különbséget magán és közüvialmak közt a jogra nézve nem tett. A népboldogító zsarnok apa nagykoru gyermekeivel, mint engedelmeskedő gépekkel járván el: nem csoda, hogy felháborodtak ellene, háborut üzentek neki. melyben a jog diadalt aratott a jogtalanság, a szabadság a zsarnokság felett. E győzelem megteremté az alkotmányos korszak rendőri jogát, melynek alaptörvénye ez: mindenki önmaga ura ideje, vagyonának, sorsának — élvez ott és akkor, ugy ahogy neki tetszik a törvények korlátain belül. A nagy polgári szabadság dacára azonban, igen fontos és széleskörű feladat jut a rendészetnek korunkban is a népvigalmak tekintetében. A külső szükség, gyakran nagy veszélyek teszik jogosulttá és szükségessé a törvényhozás s a rendőri igazgatás közrehatását ez ügyben. Ha a társadalom teljes magára hagyatnék elvágva kielégítésében, a legnagyobb jóléti, biztonsági, erkölcsi s vallásrendészeti hátrányok bizonyossággal fenyegetnék életrendjét. S ime itt van egy közüvialmi rendészet törvényhozása és rendőri igazgatási cselekvőségének, mely parancsolás, tilalmazás, ellenőrzés és ha kell elnyomásban nyilvánul, legfőbb s valódi forrása. Azok, kik iparszerűleg üznek bizonyos művészeteket s vállalatokat, a lehető legnagyobb fizikai nyereség érdekében hadat üzenének, mint a tapasztalat mutatja a vallás s az erkölcsi törvényei-

nek, melyeket demokratikus században jobban kell tisztelni, mint valaha. Mennyivel nagyobb szigorral kellene fővárosunk rendőrségének azon káváházi s némely vendéglői vállalatok ellen eljárnia, melyek az erkölestelenség sajnos igen ösmert, de túrt, legöcsmányabb műhelyei. Minden rendőrség az erkölcsrontás bünrésze, ha azon fetrelmes oskolák ellen irtó háborut nem indít. Nincs könnyebb rendőri feladat a nyilvános erkölcsbontó előadások elnyomásánál, csak akarat kell, s eltűnnek a sáros szinpad fekete alakjai. A mi a közönséget illeti, meg kell vallani, annak nagy része mindenütt hajlandó az erkölcs törvénye által elvetett szórakozási módokat támogatni. — Könnyen belátható tehát a törvényes korlátozások és szigoru rendőri ellenőrzés szükségége minden culturnemzetnél. Az ügynek a törvényhozás általi rendezése folytán, előáll a közüvialmi rendészet jogrendje, melynek legfontosabb elemeit a színházi rendtartás, a nyilvános előadások és mutatványok, vég-szinte a nyilvános táncmulatságok joga képezi. — Ezen egymással rokon tárgyakkal, tisztán rendészeti szempontból, fogok ezen értekezletemben foglalkozni.

I. A színházi rendtartás szabályai. A színházakban nem kell kivétel nélkül pusztá szórakozási intézeteket tekinteni, mert azon közvetlen erkölcsi hatalomnál fogva, melyet a közönségre gyakorolnak s a némelyekhez kötött különös művelődési feladat folytán, magasabb culturalis hivatás betöltését várjuk méltán tőlök. A komolyabb művelődési feladat, a dolog természeténél fogva csakis a nemzeti színházak által megvalósítható, amennyiben az egyszerű magánvállalatok főtörekvése s rendeltetése lehető nagy tiszta haszon nyeresére irányul, s a közönség ez utóbbiakhoz kiválóan szórakozás végett folyamodik. Mindenesetre azonban korunkban minden színházról követelhető, hogy nem bűn és forradalom tüzhelye legyen, hanem oktassa a népet a szépnék és erkölcsösnek szeretetére, s az igazságosnak s a törvénynek tiszteletére. E rendeltetését szépen megvalósíthatja némileg a magánvállalat is, ha irányja egyszerűsége. A mily nemes és hatékony befolyást gyakorolhat a közérkölcösségre, ha az erény iskolája, ép oly veszélyes lehet a színház a bűnösnek s a törvény nem tisztelésének ébresztése által. A dráma szerzője azon befolyásával, melyet műve által, különösen ha az eszme megtestesítést nyer, a közönségre gyakorol, mely ha az erény jogtalan üldözését szemléli, keserü könnyekre fakad, ha a zsarnokságot látja rémületes dulásaiban, jogérvét gyűlöltre és bosszura indítja, a kormányt nem megvetendő szövetségessévé, néha veszélyes ellenségévé válhatik. Mondja Morton: „les allusions politiques sont avidevement saisies par les spectateurs, la scène deviers un foyer de provocation, les applaudissements y enflamment les esprits les mcontentements publics peuvent s y traduire en révoltes.“ Szerinte a francia forradalom a nép szenvedélyét felizgató színházak nélkül lassu haladást tett volna. Csálódás! Nem nemzeti forradalmak gyors menetére nagy befolyást gyakorolhat a színház is, de azok viharos, az eszmeinek gyakorlati érvényt erőszakosan s rombolólag alkotó törekvéseinek előmozdító okai másutt keresendők. — Megcáfolni azonban azon igazságot nem lehet, hogy a szerző s a művész, mint az eszme megtestesítőjének, erkölcsi befolyása sőt hatalma a közönségre igen nagy, néha megdöbentő. Vivien szavai e részben ezek: aucun moyen d' influence n'est plus puissant que le théâtre, ou la foule accourt avide de plaisir et accessible a tous les sentiments de greundeur, de générosité et du dévouement.“ A mit kötetekre menő támadásokkal el nem ér a szerző, egy célzattal eléri a művész. A színház hatalmas apostola lehet a nép erkölcsének, melyeket fel-emel a tisztaság magasztos oltárához, vagy letaszít a beestelen porba. Politikai tekintetben befolyása szemléletmást nyilatkozik. — Mily könnyű a színháznak felizgatnia az alsó néposztályokat, ha a gazdagok kapzsísága és önzésének nyomoru áldozatait élesen feltünteti, a nyomor, tudatlanság és irigységhez szólva, a társadalmi rend fenyegetését mozdítja elő. Ép oly hasznos a szerző és művész törekvése, ha a szorgalom, vallásosság, takarékoság és önmérséklés áldásos hatását hozza napfényre azok előtt, kiknek ezen erényekre leg-

nagyobb szükségök van. Bizonyos irányu politikai szellemnek a közérkölcösség természetes édesanyja. A mely nemzet erkölcsével meg nem egyezik a vallástalanság iránti ragaszkodás, a bűnök szeretete, a tényleges politikai hatalom céljai s azoknak megfelelő akarás és tevéis iránti közönyösség, ha nagy eszmékért már nem képes lelkesedni, de csak a gyáva egoizmusnak összes bűneivel hódolnia nem szégyen: az megszünt sorsának önura lenni akarni, az érett a szolgaságra — mert tárt karokkal fogadja az érte cselekvő absolutizmust. Ellenben, a mely nemzet tapsol a színésznek, a ki nevétségessé teszi papjai erénytelenségeit, tisztviselői tudatlanságát s hanyagságát, a játékoság és iszákosság hőseinek lealacsonyításán örömet találja, a polgári és katonai erények magasztását üdvözli, őrszettel kíséri kormányát minden tettét, s bűnei megbüntetését nyíltan, ha kell zajjal követeli, abban a magasabb hivatás nem hiányzik. S ha azt elfogadjuk, hogy a színházak a nemzet közérkölcösségén és politikai irányára hatalmas befolyást gyakorolnak, melynek a közművelődésre kedvező, de egyuttai a gyakorlati életviszonyokra gyakran veszélyes következményei is vannak: a színházi ügynél különösen a mi a rendőrt érdekli az ipart specialis jellegű fogva elővigyázati rendszabályokhoz kell kötni, s általában az egész intézményt mint magában veszélyeket hordozót, rendszertileg ellenőrizni szükséges feladat mindenütt s minden időben. Az ügyrendészeti jog rendezése s hatósági kezelése folytatni keletkezik a színházi rendszert, melynek rendtartási szabályai a következők. (Folytatása következik).

Eperjesi Széchenyi-kör.

A létesítendő „Széchenyi-kör“ ideigl. bizottsága f. évi március 10-én délutáni 3 órakor gyűlt egybe tanácskozányra a városház nagytermében. A tanácskozányon nagy számmal jelentek meg a bizottsági tagok.

Berzeviczy Tivadar, bizottsági elnök megnyitván az ülést, jelenti, hogy az alapszabályok városi tanácsunk utján a megyei alispáni hivatal által pártolva terjesztettek föl a nmélt. m. kir. belügyministeriumhoz s reméli, hogy azok rövid idő múlva a hivatalos záradékkal ellátva le fognak érkezni. Ugyan az ideigl. bizottság az alakulást illetőleg határozott már, mégis szükségesnek és célirányosnak látta az elnök az ideigl. bizottság tagjait egy rövid tanácskozányra meghívni, hogy az alakulás módozatait, nemkülömben az ehhez szükséges s tervszerű előmunkálatok egymásutánját megbeszéljék.

Mire hosszas eszmecsere fejlődött ki, melyben kivált Berzeviczy A., Lévy István, Kubinyi Albert bizottsági tagok vettek részt, míg végre abban állapodék meg az ideigl. bizottság, hogy 1) helyi lapunkban a Széchenyi-kör programmszerű megismertetésén kívül szükségesnek látja, hogy a közönség tájékoztatása szempontjából egy nyilvános felolvasás is tartassék, melyre Berzeviczy A. kéretett föl, ki a megbízást elfogadván e felolvasást f. hó 20-án fogja megtartani a megyei alispáni hivataltól e célra kikérendő megyeházi nagy teremben; 2) a felolvasás utáni szombat fog megjelenni a helyi lapban a kör programmszerű megismertetése úgy a magyar, mint a német

részben; 3) a felolvasás napján fog megkezdeni a tagszerzés, mely célból a bizottsági tagoknál számzott s az ideigl. bizotts. elnöke által alkürt „tagszerző ivatek“ állnak majd rendelkezésére a közönségnek.

Ezután elnök az ülést bezáró beszédében arra buzdítja az ideigl. bizottsági tagokat, hogy egyrészt apostolkodva körünk érdekében a f. hó 20-án megtartandó felolvasás tervét minél nagyobb körben terjeszteni, másrészt az eszmének mentől nagyobb számu elvtársakat s így humanus irágyu egyesületünknek tagokat szerezni sziveskedjenek.

Ennek kiegészítésül jelenthetjük, hogy a „Széchenyi-kör“ célját és működésükét bővebben ismertető felolvasás közbejött akadályok folytán nem f. hó 20-án, de 24-én, vasárnap déli 3 órakor, a megyeszékházban a m. alispán által e célra felajánlott nagy termében fog megtartatni.

Külömfélék.

Dr. Tóth Miklós püspök ő méltósága — mint a delegatió tagja — jelenleg Bécsben idözik.

A helybeli kisednevelő-egyesület által a magyar-utcán megvett két háztelken felállítandó gyermekkert építésére az előmunkálatok már folyamatban vannak.

Kétséget nem szenved, hogy a leendő épület — eltekintve a szép céltől, melynek szentelve lesz — nagyban emelendi a különben is csinos utcát.

Új tisztviselők a megyénél. A legutóbbi megyebizottsági közgyűlés alkalmával gr. Csáky Albin főispán ő méltósága tiszteletbeli szolgabirakká kinevezte, Dobay Imrét és Rády Antalt; tisztb. ügyészekké: dr. Propper Adolfot, Szalovich Imrét és Blaskovich Bélát s végre tb. aljegyzökké: Maléter Árpádot és Körtvélyessy Bélát. Éljenek!

Erzékeny hideg állott be ismét s a környékbeli hegyek hóval vannak borítva, mint előbb.

A bártfai kiseddóvó pénzalapja mult 1877. évben 2030 frt 29 krnyi összeggel növekedett, a mi mindenesetre igen szép gyarapodás. Kívánunk ilyet a városunkbeli jótékony intézeteknek is.

A megyei közigazgatási bizottság f. hó 13. tartott ülésében egyebek között szönyegre került városunk közgyűlésének azon felterjesztése is, mely a közigazgatási bizottság által a kisebb polgári peres ügyekbeni végrehajtók részére kiadott díj-szabályzat ellen intézetett.

E díj-szabályzatnak azon határozmányát ugyanis, melynekfölgva csak a város határában belől a várostól magától 1/2 mértföldön túl fogatosított végrehajtásokért igényelhető díj, a városi közgyűlés sérelmesnek találta azon okból, mivel ily körülmények között külön végrehajtók, felfogadásának szüksége merül fel, mi által — eltekintve attól, hogy az ezzel járó költségekre az ezidei költségvetésben fedezet előirányozva nincsen — a házipénztárra új teher hárulik, holott másrészt méltánytalan, hogy perlekedésektől idegenkedő békes lakosok, konok és fizetni nemakaró adósok kedvéért magasabb községi pótlékok fizessenek.

Másrészt igazságtalan is a díj-szabályzat ezen határozmányja, mert köztudomásu tény, hogy a városban lakók inkább vannak oly helyzetben, hogy végrehajtási díjakat fizessenek, mint a város-

tól egy nyolcad mértföldön túl lakók, pl. a hegyi kertek szegény földhöz ragadt népe.

A közigazgatási bizottság e felterjesztés fölött még nem hozott véglegesen döntő határozatot.

Színházi hare Chinában. A cantoni „Ostkov“ színház egy kitünő tagot birt Szuntsoksien színész személyében, kinek fellépte alkalmával a ház mindig megtelt. Ezt megirigyelve az ottani második színház igazgatósága, s mindent elkövetett, hogy Szuntsoksien urat a maga társulata részére nyerje meg, a mi végre sikerült is. Az „Ostkov“ színház látogatói erre oly dübbe jöttek, hogy előadás alatt berontottak a másik színház színpadjára, s a szereplőket ledobálták a földszintre, köztük Szuntsoksien urat is, a közönséget pedig kikergették a színházból.

„Tisztelt collegánk N-n az „Adesul“ szerkesztője ma éjjel agyonütetett“. Így hangzik egy Krajován megjelenő lap szerkesztő bulletinje megölt szerkesztőtársára fölött. Az állapotok még tökéletesebb jellemzésére még csak az hiányzik hozzá: „hodie tibi, cras mihi“.

Egy táncosnő végrendelete: Minden vagyonomat a bolondokháznak hagyományozom; ez illő, mivel úgy is bolondoktól örököltem.

Galandféreg ellen Zorn lipcei tanár szerint igen sikeres hatásu a tökmag apróra vagdalva s ricinus olajjal használva; ez nemcsak a férget öli meg, de tojásait is. Különösen a juhászatra fontos e felfedezés, mert a galandféreg tojásai, míg a tehének ürülékai által (melyek sokat szenvednek e bajban) a füvekre ragadnak, a legelésző bárányok által azzal együtt megégetnek, a gyomorból az agyba átültetnek s az ugynevezett kergékort hozzák létre. A tökmag által a peték megöletvén, még akkor sincs hatásuk, ha a bárányok megeszik azokat.

A eddigi pápák közül 15 francia, 13 görög, 8 syriai, 6 német, 5 spanyol, 2 afrikai, 2 savayard, 2 dalmata, egy-egy pedig angol, portugál, hollandi, svajeci és kandiai volt. A többi pápa kivétel nélkül az olasz nemzetiséghez tartozott. 1523 óta csupán olasz bibornokok közül választottak pápát. IX-ik Pius leghosszabb ideig viselte a tiarát, tekintetbe nem véve XIII. Bencze ellenpápát. Etekortekintetében azonban a régebbi pápák közül sok multa felül IX. Pius. Így XIII. Kelemen pápa 100 éves korában, XII. János közel 92 éves korában, III. Pál, VIII. Bonifác, XII. Ince és X. Kelemen pedig éltük 84—86-ik évében haltak meg.

Bismarck, Guizot, Thiers. A német államkancellárrol a következő érdekes kis adomát beszélük: Elyenfgva gróf, a német birodalomnak egykori mexikói követe, ki buzgó kéziratgyűjtő, Bismarck hercegnek is átnyújtá albumát, hogy jegyezzen bele valamit. A herceg nagynehezen hagyta magát rá vonni. Azon lapon, melyre Bismarck irt, már két emlékmondat volt olvasható. Guizot egykori minister, ezt írta: „Teljes hosszú életemben két bölcs szabályt tanultam meg, először, hogy sokat meg kell bochtatni, másodsor, hogy sohasem szabad felejteni.“ — A szellemes Thiers, ki Guizottnak sok éven át ellensége volt, ezt írta alá: „Hogy a megbocsátás öszinte legyen, nem árt egy kis feledékenység.“ Végül Bismarck a következőt jegyzé utána: „Ami engem illet én életemben megtanultam sokat felejteni és magamnak sokat megbocsátatni!“

TÁRCA.

A magyar drámai költészet fejlődése a legrégibb idöktől napjainkig.

(Mutatvány Lévy István kir. főgyónásiumi tanár saját alatt lévő „Magyar nemzeti irodalomtörténet“ című tankönyvéből.) (Folytatás).

Irodalmunk hanyatlási korában a drámai költés sem fejlődött; maradt minden a régiben. Készítettek ugyan iskolai darabokat, melyeket a növendékek hajdani szokás szerint bizonyos ünnepek alkalmával játszottak el. Ez iskolai drámák tárgyát majd a biblia, majd a társadalmi élet vagy történet szolgáltatta, de technikai kivitelöket tekintve mind ama gyarlóságokban leledzenek, melyekben a mult századokéi. Még a Balassa Menyhértfele darab színvonálára sem képesek emelkedni. Emilitésre méltó művek „Constantinus Porphyrogenitus“, (1750) Faludtitól; „Sedecias“ Kunics Ferentől; „Salamon“, „Ptolameus“, „Titus“ Illéstől; „Iszák“ Metasztasio énekes műve magyarul Gánóczi Antal, nagyváradi kanonoktól.

III. Legújabb kor. Az irodalmi ébredés korszakában a drámai költésre is kiterjedt az írók figyelme; meglehetősen számmal termettek darabok, de számmak nem felelt meg belső értékük. Nem ismerték a költök a színpadot. — Első köztök Besseney György, ki „Agis“ című tragoediájával lépett fel először 1772-ben, melyet Mária Theresiának ajánlott; követték ezt „Hunyadi László“, „Atilla és Buda“ és „Philosophus“ (vig.) Hasztalan keresünk mi e drámákban cselekvényt, drámai alakítást, jellemzést; még a külső berendezés is kezdetlegességről tanuskodik. Legsikerültebb drámai alaknak tán még a Philosophusban ábrázolt Pontyi jellemet vehetjük, a mennyiben a magyar kurta nemes „minden hibájával“ élénk színekkel festve állítja szemünk elé. Dugonics András által sem vett nagy lendületet drámairó-

dalmunk, bár Toldi Miklós, Eteleka Karjelben, Báthory Mária, Kun László című drámái a beléjük öntött forró hazafias érzésnél fogva a közönségnek tetszettek s egy némelyike hosszabb időn át fenn is tartotta magát a magyar színpadon. Dugonics nem ismerte az embereket s így nem is adhatott lélektanilag hű alakokat. Itt emlékezzünk meg Csokonai Vitéz Mihályrol is, ki, míg a lyrai és elbeszélési téren maradandó emléket hagyott maga után, addig drámai kísérletei (Gerson, Kanyonóné stb.) csakis kísérletek maradnak; bár a jellemalkotásban itt is ki-kivillan teremtő ereje.

Általában nagy hátrányára volt drámairódmunk kifejlődésének ama körülmény, hogy a színészettel teljességgel nem akart a nemzet megbarátkozni s ha itt-ott be it látták annak művelő hatását, nem a honit, hanem az idegent karolták fel. Innen van, hogy II. József császár uralkodása alatt nagyban terjedő germanisatio behatása alatt a német Thalia is befészkelte magát hazánkba, különösen a fővárosba, hogy a lassan éledő magyar színészet csak mint mostohán fogadott vendég jelenhetett meg az ország szívében. A vidék volt az, mely, ha nem is fény közt, de legalább ugy dajkálta Thalia papjait, hogy nem veszték el éhen. Révai és Péczei szavai pusztában hangzottak el. Az 1790-ki országgyűlésen is szóba hozták a magyar nyelv kiművelésére célzó játékszin felállítását, a minék, ha az eszme testet nem is öltött, legalább az a jótékony oldala volt, hogy Kelemen László vezetése alatt egy társulat keletkezett, mely azonban a fővárosban történt néhány föllépte után kénytelen volt isten-hozzádot mondani Pestnek, oly nehéz akadályokat gördítettek a német gazgatón a magyar jogos törekvések elé.

Sokkal termékenyebb talajra akadt a magyar színügy Erdélyben, hol Aranka György buzdítására, majd Wesselényi Miklós s mások pártfogása mellett Kolosvárott fel is épült az első magyar színház, mely bölesője lett a magyar színügynek. Innen rándultak később idöszakonként egyes cso-

portok az anyaországba: Kassára, majd Pestre is Erneyi Mihály igazgatása alatt, hol hetenkint kétszer volt neki megengedve magyarui játszani; majd egy régi vártoronyban önállóság folytatta működését, de ennek lebontása után Pestről kiszorulva Miskolcra költözött. Nem hiányzottak lelkes pártolók sem. Kulcsár István unszolására az 1811-ki országgyűlésen szóba is hozták a jó ügyet, de eredmény nélkül. Vida László pénzáldozatokat is tön, csak hogy diadalra juttassa a magyar Tháliát, de a közönség rút közönyösségén s idegenszerű hajlamán hajótörést szenvedett a lelkes buzgóság. 1814-ben a Fehérmege pártfogása alatt álló színtársulat szintén be-beköszöntött a fővárosba, a mikor Kisfaludi Károly sikerrel előadott darabjai lassankint hódítani is kezdetek; de mindez csak próba-szerencse vala; hiányozván az önálló magyar színház, a színészet sem verhetett még most erős gyökeret. Pedig a vándorszínészek rajta voltak, hogy mennél gazdagabb repertoirt mutassanak fel s mennél összhangzóbb játékkal nyerjék meg a közönség kegyét. Nagy készlet volt már akkor ott fordításokban, különösen Kotzebue után; azonkívül íróink közül is többen tönek kísérletet a drámai téren.

Ez idötájban történt az is, hogy néhány lelkes erdélyi hazafi pályadíjat is tűzött ki drámai jutalmul a kolosvári színház megnyitása alkalmából. Tizenkét pályamű érkezett be: Bolyai Farkastól, Tokodi Jánostól és Katona Józseftől is a Bánk bán. Katona darabját figyelembe sem vették, nyilván darabos nyelvezete s egyéb technikai hibái miatt. A díjat Tokodi „Pártosság tüze“ nyerte meg ama feltét alatt, ha kijavítja: de ez elmaradván, a díj sem adatott ki. Ezek mellett figyelemre méltó darabok Tóth Lászlótsl a „Narcisz“ és Szemere Páltól Körner után fordított „Zrinyi szigeten“ című szomorujátékok; ez utóbbi legelső, jambusokban irt darabunk.

(Folyt. köv.)

Speries, den 15. März.

Die Einbürgerung neuer Institutionen und beziehungsweise die Übertragung des geschriebenen Wortes in die Wirklichkeit, beansprucht stets eine mehr-weniger geraume Zeit.

Unter den jüngsten Schöpfungen unserer Gesetzgebung ist namentlich das Gesetz, welches von der Einführung des Bagatellverfahrens handelt, berufen, im bürgerlichen Leben eine gewichtige Rolle zu spielen.

Su Anbetracht dessen, daß dieses Gesetz erst vor Kurzem in Wirksamkeit getreten ist, und die Kenntniß der Bestimmungen desselben in je ausgedehnterem Kreise, zu erstreben sei, halten wir es für zeitgemäß die in diesem Gesetze enthaltenen Prinzipien in großen Zügen darzulegen.

Die Hauptbestimmung des mehrfach erwähnten Gesetzes ist die Einführung der Friedensrichter-Institution und der Gemeinde-Gerichtsbareit, Einführungen an denen gerühmt wird, daß sie sich im gebildeten Auslande allerorten aufs Vorzüglichste bewährt haben und an deren Zukunft auch bei uns große Erwartungen geknüpft werden.

Diese beiden Institutionen sind berufen die Mängel unserer bisherigen Jurisdiktion zu beseitigen.

Nachstehende Rechte von minderen Belange sollen nunmehr nicht der langwierigen, formellen Prozedur unterworfen sein, die angesichts wichtigerer Fragen und bedeutenderer Substrate geboten erscheint, sondern die denselben inwohnende und naturgemäß leichter zu eruirende Wahrheit, soll in Entsprechung der Erfordernisse des praktischen Lebens und Verkehrs, mit möglicher Vereinfachung der Formalitäten zu ermitteln, und auf Grund dessen, nach einfachem, unmittelbarem und kurzem Verfahren, das Urtheil zu schöpfen sein.

Ein großer Vortheil des in Frage stehenden Gesetzes ist: daß durch Einführung der Friedensrichter-Institution und der Gemeinde-Gerichtsbareit Jedermann in der Lage ist, seinen Richter — wenigstens in Bagatellangelegenheiten — im Orte selbst finden zu können, weil jede Gemeinde ihren eigenen Richter hat.

Den Bezirksrichtern wird es zur Pflicht gemacht, ihren Bezirk monatlich zweimal zu bereisen, um die Schlichtung der Rechtsstreitigkeiten an Ort und Stelle, und möglichst summarisch, zu bewirken.

Diese Bestimmungen werden jedenfalls vielen armen Landbewohnern, die bisher bemüßigt waren, oft ganze Strecken zurückzulegen, recht erwünscht sein. Es ist ferner bekannt, wie oft es vorkam, daß die eine oder die andere der streitenden Parteien, in Rechtsangelegenheiten, deren Substrat ganz unbedeutend war, von dem, ihnen im Sinne der Prozedur zustehenden Rechte Gebrauch machend, die Verurteilung an das höhere Gericht anmeldete, um die Sache möglichst lange hinzuziehen.

Ein solches Verfahren war sowohl für die Richter äußerst belästigend, während dasselbe die gegnerische Partei schädigte.

Das neue Gesetz setzt diesen Gebahren, in Bagatellangelegenheiten erwünschte Schranken und wird somit die Jurisdiktion in dieser Hinsicht vereinfacht und verbessert.

Auf die Grundzüge und weiteren vortheilhaften Seiten des Gesetzes werden wir demnächst zu sprechen kommen, um bei dieser Gelegenheit einen kurzen Ueberblick über das Ganze zu liefern.

Correspondenzen.

Sebes-Kelemes, 13. März 1878.

Fortschritt, Bildung und Vervollkommnung ist heute unser Lösungswort; der goldene Wahlpruch unseres Vaterlandes; mit feuerigen hellstrahlenden Buchstaben verzeichnet, auf der heiligen Fahne des nach vorwärts strebenden Zeitalters.

Wohin wir unser Auge wenden; in allen Gegenden, unter allen Schichten der Bevölkerung; und selbst in den unbedeutendsten Städten Ungarns überall erblicken wir reges Leben, unermüdetes Weben an dem großen Werke der Civilisation, die eifrigste Theilnahme an der Veredelung, an dem kostbarsten Gute der Menschheit.

Mit wahrhaftem Entzücken, mit begeistender Wonne sehen wir, wie das so oft schwer heimgegriffene Ungarland — dessen Unfälle im höchsten Grade lähmend auf seine geistige Entwicklung wirkten — in unsern Tagen sich bestrebt mit Adlersflug das Verfallene nachzuholen.

Schon der seltene Eifer die außerordentliche Energie die unsere Nachbarstadt Speries auf dem Gebiete des Fortschrittes bekundet, reizt unwillkürlich den Aufmerksamkeit zur Bewunderung hin.

In einer Zeit, wo sozusagen sämtliche Geschäfte einen tiefen Winterschlaf hatten; in Tagen allgemeiner Stagnation und Verzweiflung, bringen deren edle Bürger tüvergleichliche Opfer zur Inslebentretung neuer, und Wiedererwachung aller dem Untergange nahe gewesener Institutionen; es scheint gleichsam als gelte es für den materiellen Verlust sich durch geistigen Gewinn entschädigen.

Und diese milden wohlthuenden aus der Stadt kommenden Strahlen, wirken auch auf Land und Umgebung — wo zumeist noch „Nacht und Nebel herrschen“ aufklärend, veredelnd und belehrend; denn jene Fackelträger und Vorkämpfer dieses Gemeinwohles, sind auch nach Kräften bemüht, den Samen des Geistes nach Außen zu verpflanzen, und den auf dem Lande vernachlässigten berechtigenden Boden urbar zu machen.

Der Löwenantheil bei diesem edlen Werke jedoch, gebührt unstreitig Sr. hochwohlgeb. Herrn Schul-

inspektor Theodor v. Berzeviczy, der einem weisen Architekten gleich sein Hauptaugenmerk auf den Grundbau, nämlich auf die Volksschule richtet; Sonn- und Feiertage, seine Ruhe- und Erholungsstunden der Volkserziehung opfert und nichts Heiligeres als die pünktlichste Erfüllung seines edlen Berufes kennt.

Verflorbenen Sonntag erst, an dem die halbjährige Prüfung in unserer Schule abgehalten wurde, lieferte uns Sr. hochwohlgeb. neuerdings einen Beweis seiner edlen Begeisterung, indem er seines Ruhetages sich beraubte, und einen ganzen Vormittag mit Kreuz- und Querfragen der jungen Zöglinge sich beschäftigte.

Nicht minder trug die Anwesenheit des für Wahrheit bezeugten Mannes Sr. wohlgeb. Herrn Leo Holländer zur Hebung der Feierlichkeit bei, der in seinem Eifer noch vor 8 Uhr das Schulgebäude betrat, und dieses zu unserem größten Leidwesen noch vor Schluß der Prüfung verlassen mußte, um wieder als schaffender Genius, und Seele seiner Gemeinde, an der zu gleicher Zeit abgehaltenen Repräsentanzsitzung theilnehmen zu können.

Ueberaus vernügt über die glänzenden Fortschritte sämtlicher Schüler, drückte der edle Schulinspektor in einer gediegenen geistreichen Rede dem gesammten Lehrkörper seine Anerkennung und fernere Gewogenheit aus; und benutzte gleichzeitig die Gelegenheit die Anwesenden auf die unberechenbare Nachtheile aufmerksam zu machen, welche der hier regelmäßig mit jedem Semester stattfindende Lehrwechsel nach sich zieht.

„Denn — sagte Sr. hochwohlgeb. — unter Anderem — ist Zeit Geld für den reifen Mann, so ist jede Stunde für unsere Jugend ein Schatz, der durch den öftern Wechsel der Lehrmethode leichtfertig vergeudet wird.“

Allein ungeachtet dieser gediegenen Wahrheit steht dennoch wieder eine Krise des hiesigen Lehrertabinetts bevor, denn wie die heutigen Gesetze der Natur unveränderlich, wie der Austritt unseres Szekes-Flusses unvermeidlich, und die periodische Straffenverschwemmung auf der Sebes-Kelemeser Weide unausbleiblich, so muß auch mit jedem Lehrjahr eine sogenannte „Lehrerkrise“ — aus hier nicht anzuführenden Gründen in unserem Orte sich einstellen.

Ein Umstand der unsern Herrn Schulinspektor veranlaßte, dem Schreiber dieses eine selbstständige sechsstellige Volksschule durch das hohe Ministerium concessioniren zu lassen, um auf diese Weise den Volksunterricht in diesem schuldürftigen Orte zu sichern.

Ein Comitatus Männer von Selbstverleugnung bis ins kleinste Detail sich interessirende Förderer des Schulwesens, wie Sr. hochwohlgeb. Herr v. Berzeviczy, Greife mit zusammenschlagender Jugendkraft, wo es sich um Fortschritt handelt, wie Sr. wohlgeb. Herr Leo Holländer aufzuweisen hat, ja! Ein solches Comitatus kann getrostes Muthes in die vielversprechende Zukunft blicken.

T. R.

Tagesneuigkeiten.

Spende. Sr. k. k. apost. Majestät geruhete zu Gunsten des Soovärer freiwilligen Feuerwehr-Vereins, behufs Ankauf von Löschrequisiten, aus seiner Privat-Schatulle 200 fl. allergnädigst zu spenden.

„Der orientalische Krieg von 1877—1878 in kurzen Umrißen zusammengefaßt von einem höhern Offizier,“ ist der Titel einer, mit 2 Porträts und 4 Plänen versehenen Brochüre, welche in A. Floegels Buchhandlung zu haben ist. Preis 20 kr. Abonnenten unserer Blätter erhalten die Brochüre dorthelbst um 12 kr.

Ein starker Mann. Im Laufe dieser Woche produzierte sich im kleinen Saale des schwarzen Adlers wiederholt das sogenannte „Wunderkind“ Constantino Annato, ein sehr hübscher Knabe, der es in den Übungen am Doppeltrapez bereits zu einer großen Fertigkeit gebracht hat und der polnische Athlet Petrosky.

Der letztere verfügt wahrlich über eine staunenswerthe Körperkraft und erregte namentlich die ganz außerordentliche Festigkeit seines Gebißes allgemeine Bewunderung. Er hob nämlich mit den Zähnen ein mit Wasser gefülltes Eimersfaß in die Höhe, auf welches sich zum Ueberflus noch ein Mann setzte.

Der Athlet forderte Unternehmungslustige auch zum Ringkampfe auf, in Folge dessen ein solcher wiederholt stattfand. Im Ringkampfe traf er jedoch auf seinen Mann und wurde — nachdem er einen Unternehmenden besiegt hatte — vom Weintische des Gastwirthes S. Wodnyansky ganz regelrecht geworfen.

Der im Werden begriffene Székényi-Verein gibt bereits Lebenszeichen von sich. Am 24. d. M. wird nämlich Herr Dr. Berzeviczy Albert im Comitathausaal, welchen der Herr Vizegespán zu diesem Zwecke bereitwilligst zur Verfügung gestellt hat, auf Veranlassung des Exekutiv-Comites eine öffentliche Vorlesung halten, zu welcher das, für die Sache sich interessirende Publikum höflichst eingeladen wird.

Die Wiener Damen-Salon-Kapelle unter der Leitung der Fr. Anna Frankl, wird heute Samstag, Sonntag und Montag im großen städtischen Saale unter Mitwirkung der ital. Opern- und Concertsängerin Fr. Anna Franke und des beliebten Komikers A. Corini, Concerte veranstalten.

Die diesjährige Generalversammlung der Nordungarischen Hypoth.- und Industriebank fand am 14. d. M. statt.

Nach Verlesung des Berichtes des Direktionrathes und Kenntnißnahme der Jahresbilanz wurde der Beschluß gefaßt, das Gecompte-Geschäft aufzulassen und beziehungsweise die Hypothekdarlehen, Vor-

schüsse auf Rohprodukte, Kassen-Pfandscheine und Wechselkonten binnen einem Jahr abzuwickeln und den Wirkungskreis der Bank auf den Betrieb der Julguritz-Fabrik zu beschränken.

Das Stammkapital wurde auf 1000 Stück Aktien à 50 fl. herabgemindert.

Die erledigte Stelle eines Direktionrathes wurde bei dieser Gelegenheit nicht besetzt und der Aufsichtsrath wurde gebeten, seines Amtes, bis auf Weiteres, zu walten. Es wurde noch beschlossen, in Fälle eine außerordentliche Generalversammlung abzuhalten, welche unter anderm hinsichtlich der Zahl der Direktion- und Aufsichtsräthe zu entscheiden berufen sein wird.

Stempelfreie Grundbuchs-Auszüge. Der Minister des Innern hat aus Anlaß einer aufgetauchten Frage die Pester Stadtbehörde davon verständigt, daß im Sinne des §. 237 des Ges.-Art. XX: 1877 Grundbuchs-Auszüge, welche von den Gemeinde-Notären zur Aufnahme von Hinterlassenschafts-Inventaren benötigt werden, stempelfrei sind; auf denselben muß jedoch der Zweck der Ausstellung vom betreffenden Grundbuchsorgan genau angemerkert werden, auch müssen solche Auszüge bei den Inventar-Akten aufbewahrt und dürfen den Parteien unter keinem Vorwand herausgegeben werden.

Der Wilhelm's antiarthritische antirheumatische Blutreinigungsthee des Franz Wilhelm, Apotheker in Neunkirchen, dieser schnell bekannt gewordene Thee, eignet sich auch nach kompetentem Aussprache als Herbst-, Winter-, Frühjahr- und Sommer-Cur zur gründlichen Reinigung des Blutes von allen krankhaften Ablagerungen ohne Unterschied für jedes Alter, für jedes Geschlecht. Die tausendfältigen Curen, die jährlich mit demselben in der Gicht, in Rheumatismus, Nerven-, Muskel- und Gelenkschmerzen erzielt wurden, sichern ihm den Namen eines unfehlbaren Mittels in genannten Leiden. Ebenso bei Hautausschlägen, Geschlechtskrankheiten, wenn auch veraltete, hartnäckige Übel, da dieses Mittel als innerlicher Gebrauch den ganzen Organismus reinigt. Für Hämorrhoidal-Krankheiten und an Verstopfung leidende Personen, Leber- und Gelsuchtkranke ist ein wahrer Schatz durch diesen Thee an die Hand gegeben, nur muss der Thee der echte sein und man sich nicht durch Nachmachungen täuschen lassen, wo man das Geld ohne Erfolg ausgibt. Der echte, nach ärztlicher Vorschrift erzeugte Wilhelm's antiarthritische antirheumatische Blutreinigungsthee ist nur allein zu beziehen per Packet für 1 fl. (separat für Stempel und Verpackung 10 kr.) sammt Gebrauchs-Anweisung von dem Erzeuger Herrn Franz Wilhelm, Apotheker in Neunkirchen, oder aus dessen Niederlagen, die bei den in den grösseren Zeitungen zeitweilig erscheinenden Annoncen bekannt gegeben werden.

Kleine politische Rundschau.

Ueber das Exposé des Grafen Andrassy schreibt die „National-Zeitung“:

„Der friedliche und gleichzeitig entschlossene Ton der Auseinandersetzung des Grafen Andrassy und namentlich im Gegenfaze zu den Auslassungen, die man von englischen Staatsmännern vielfach gehört hat, allseitig einen guten Eindruck hervorgerufen müssen. Daß der österreichisch-ungarische Staatsmann nicht seine letzte Bedingung sagt, ist selbstverständlich, wenn überhaupt von einem Kongress die Rede sein soll. Kaiser Franz pflegte auf den Wiener Kongress, wie ein berühmter Staatsmann jüngst hervorgehoben hat, die Diskussion über streitige Fragen mit den wenigen aber bedeutamen Worten zu schließen: Da laß ich schießen! Der Kongress hat eben die Aufgabe festzustellen, wo diese ultima ratio der Könige beginnt und zu versuchen, ob zwischen den so gezogenen Grenzen eine Verständigung möglich ist. Die Schwierigkeiten dieser Verständigung hat Graf Andrassy sicher nicht vermehrt — aber etwas von dem Argument des Kaisers Franz klingt doch in der Rede des österreichisch-ungarischen Ministers mit.“

Konstantinopel, 12. März. „Havas“ meldet: Das englische Geschwader in Golfe Ismid wurde durch ein weiteres Panzerschiff verstärkt. — Es wird berichtet, die Engländer sollen auf Tenedos (bei der Einfahrt in die Dardanellen) ein Depot für Waffen, Munition und Lebensmittel für ihre Truppen errichten. — Hobart Pascha soll morgen mit einer Eskadre nach den Küsten Theffiens abgehen. — Ali Saib Pascha hat den Oberbefehl über das nach Theffalien entsendete Expeditionskorps erhalten.

Wien, 13. März. Die Kreditvorlage wird voraussichtlich auch in der österreichischen Delegation — mit einem vorsichtig abgefaßten Beschlusseantrage — einstimmig votirt werden; die Majorität des Budget-Ausschusses ist nicht für die bedingungslose Votirung. Graf Andrassy wird auch im Plenum ausführlich sprechen.

London, 13. März. Die „Times“ schreibt, Graf Andrassy's Rede bekunde eine Entschiedenheit, welche in Petersburg zum Nachdenken veranlassen wird.

Zum Bagatellverfahren.

(Schluß.)

§. 5. Einfache (nicht legalisirte) Kopien, welche der schriftlich verfaßten Klage, oder dem Verhandlungsprotokoll beigefügt werden, sind bei der auf Bagatell-Zwiststreitigkeiten bezüglichen Prozedur (die Prozedur vor dem Gemeindericht mit einverstanden) stempelfrei.

§. 6. Die Vollmacht, insofern die Vollmacht-Ertheilung nicht vor dem Gericht mündlich geschieht, ist mit einem 50-kr.-Stempel zu versehen und vom Gericht zurückzubehalten. — Von dieser Anordnung wird das Recht der in Alinea 2 des §. 34, des G.-A. XXII: 1877 aufgezählten Personen, vor dem Gericht

